

دپوارهای کلاس درس

ثمانه ایرانی

«یادگیرندگان» است؟ معلمان خلاق که خیلی دوست دارند کلاس‌های شاد و فعالی داشته باشند، همیشه در پی انجام کار گروهی و جمعی در کلاس توسط دانش‌آموزان هستند اما آیا خود نیز تمایل دارند با معلمان دیگر در یک فعالیت آموزشی به صورت گروهی کار انجام دهند؟ آیا کار گروهی معلمان فقط با خود معلمان انجام می‌شود؟ یعنی یاددهنده‌ها به عنوان مختلف با یاددهنده‌های دیگر راجع به موضوعات مختلف آموزشی به بحث و گفت‌وگو می‌نشینند و فرصتی پیش نمی‌آید که معلمان (یاددهنده‌ها) با شاگردان (یادگیرنده‌ها) همه با هم کار گروهی داشته باشند؟ سؤال من بسیار کلی است و محدود به روز خاص و یا برنامه خاصی نمی‌شود. منظورم همان دروس عادی دانش‌آموزان است که هر روز به طور منظم به آن‌ها آموزش داده می‌شود. آیا امکان گروهی درس دادن به دانش‌آموزان با این مدل مرسوم معماری وجود دارد؟ و سؤال مهم‌تر این که معماری یک کلاس و مدرسه چه تأثیری در این کار گروهی دارد؟

معماری و کار گروهی

حقیقت این است که یک کلاس فقط محدود به مبلمان و آرایش داخلی آن نمی‌شود. این بدان معناست که صرفاً با تغییر مبلمان یک کلاس ما به تمام خواسته‌های آموزشی قرن جدید دست نمی‌یابیم. یعنی نمی‌توانیم تمام روش‌های نوین تدریس را با یک

وقتی صحبت از یادگیری می‌شود، ذهن همه ما به سمت مکانی می‌رود به نام کلاس که با روش خاصی میز و نیمکت‌ها در آن چیده شده است. در حالی که نباید فراموش کنیم یکی از مهم‌ترین عوامل در یادگیری بهتر و بانشاط، چگونگی طراحی و چیدمان کلاس است. نوشته‌ی زیر آثار و فواید مختلف تنوع در چیدمان را بیان می‌کند.

کار گروهی معلمان

در دو شماره پیش راجع به چیدمان صندلی‌ها و مبلمان یک کلاس و تنوع آن صحبت کردیم. هم‌چنین نشان دادیم که این چیدمان چه‌طور می‌تواند بر روش‌های تدریس و کار معلم در یک کلاس درس تأثیر بگذارد. آن‌چه که در دو مقاله قبلی بدان اشاره شد، بیشتر به این مسئله کمک می‌کرد که نقش معلم را در کلاس کم‌رنگ کند و نقش دانش‌آموز را در محیط آموزشی افزایش دهد. از طرفی، کار گروهی بچه‌ها بیشتر از مدل‌های قبلی و مرسوم در مدارس کنونی باشد. اما سؤالی که در این جا به وجود می‌آید این است که آیا تمام کارهای گروهی و آموزشی در یک مدرسه فقط به عهده دانش‌آموزان و به عبارتی

آیا معلمان خلاق
تمایل دارند با معلمان
دیگر در یک فعالیت
آموزشی به صورت
گروهی کار انجام دهند

دیوارهای شیشه‌ای باعث بزرگ شدن فضای بین کلاس و راهرو شده است.

دیوارهای متحرک که در بالای سقف یک کلاس جمع شده‌اند.

حقیقت این است که
یک کلاس فقط محدود
به مبلمان و آرایش
داخلی آن نمی‌شود

گاهی این دیوار را جمع کرده و راهرو را نیز به فضای کلاس اضافه نمایم. این کار چندین فایده دارد که به صورت تیتروار بیان می‌کنم:

- فضای کلاس را بزرگ‌تر می‌کنید و این برای ایام امتحانات و یا برگزاری مراسم خاص مناسب است.

- با استفاده از جداکننده‌های روشن، مانند دیوارهای شیشه‌ای، قادرید نور طبیعی خورشید را وارد دیگر فضاهای مدرسه نمایید و این کار به نشاط راهروها و فضاهای حرکتی شما بسیار می‌افزاید.

- شما قادرید فضاهای اجتماعی و پاتوقی زیادتری را برای دانش‌آموزان ایجاد کنید. این کار در ایجاد صمیمیت بین معلم و شاگرد تأثیر بسزایی دارد.

- شما قادرید با اضافه شدن مساحت کلاس، مبلمان‌ها را تنوع بیشتری بدهید.

- مدرسه مکان یادگیری است. وقتی دیوار یکی از کلاس‌ها را برمی‌داریم یعنی فعالیت‌هایی که در آن صورت می‌گیرد، راحت‌تر دیده می‌شود. بدین ترتیب با برداشتن یک دیوار، هدف اصلی مدرسه را - که همان «یادگیری» است - به همگان نشان دهید.

با توجه به موارد مذکور می‌توان نتیجه گرفت که کلاس ما دیگر شبیه کلاس‌های مرسوم نیست. همان‌طور که گفته شد فضایی است که ردیف‌هایی از صندلی‌های منظم، دیوارهایی بسیار شبیه به هم و باکس‌های منظم دارد. دیگر نمی‌توانیم چنین فضایی را در مدرسه تصور کنیم؛ پس چه لزومی دارد که هنوز معنای لغوی کلاس را برایش قائل شویم و آن را معیاری برای طراحی مدارس به حساب بیاوریم؟ به نظرم وقتی ما دیوارهای کلاس را شکستیم و فضای آن را تغییر دادیم، می‌توانیم عملکرد و فعالیت آن را نیز تغییر دهیم. این تنوع باعث نشاطی در مدرسه می‌شود که قبلاً آن را تجربه نکرده‌ایم.

حال اگر شما در مدارس خود تجربه‌هایی از این دست سراغ دارید، از طریق رایانامه به دفتر مجله ما را نیز در جریان آن قرار دهید.

تغییر ساده مبلمان انجام دهیم. چرا که بسیاری از روش‌های تدریس نوین مستلزم حضور فعال دو یا چند معلم در یک فضای مشترک است که با مدل کلاس - کلاس - راهرو بین آن‌ها نمی‌توان آن‌ها را پیاده کرد. دو کلاس را که با دیوار مشترکی به هم چسبیده‌اند در نظر آورید و سعی کنید دیوار مشترک بین آن‌ها را از حالت صلب و بدون تغییر به یک دیوار قابل انعطاف (قابل جابه‌جایی و متحرک) تبدیل نمایید. اتفاق مهمی که می‌افتد این است که دیگر شما به عنوان معلم یک کلاس، «یک» کلاس ندارید بلکه فضایی حداقل دو برابر کلاس قبلی را دارید. و می‌توانید در مواقعی که تدریس ایجاد می‌کند، دیوار متحرک را جابه‌جا کرده و کلاس بزرگ‌تری را در اختیار داشته باشید. این یعنی تنوع مبلمان بیشتر با دانش‌آموز بیشتر. البته در این حالت معلم کلاس مجاور شما نیز به کمک‌تان خواهد آمد و در نتیجه یک فضای بزرگ‌تر (دو کلاس) را با هم اداره خواهید کرد. شما در این مدل قادر خواهید بود کار گروهی خود را با معلم یا معلمان دیگر و هم‌چنین با مشارکت فعال دانش‌آموزان انجام دهید. البته بحث ما مربوط به دیوارهای مشترک بین کلاس‌هاست. اگر لازم باشد تصور شما به عنوان یک معلم ارتقا یابد، باید گفت وقتی در یک فضا دارای تنوع چیدمان کلاس هستید، قادرید دیوار مشترک بین دو یا چند کلاس را بردارید تا چند فضای مشترک بزرگ چند منظوره ایجاد نمایید که با تنوع دروس، تنوع چیدمان و هم‌چنین تنوع فعالیت‌ها را به همراه دارد. یعنی دیگر به کلاس قبلی شبیه نیست. بلکه فضایی است که ردیف‌هایی از صندلی‌های منظم، دیوارهایی بسیار شبیه به هم و باکس‌های منظم دارد.

آثار دیوارهای قابل جابه‌جایی

در حالت دیگر می‌توان فرض کرد که دیوار بین راهرو و مدرسه و کلاس قابل انعطاف باشد و شما بتوانید هر از